

Иако је на први поглед деловало да су реакције Београда релативно скромне, читав низ изјава и дипломатских сусрета показали су да Србија веома озбиљно третира корак Приштине у правцу формирања војске Косова.

Одлука косовске скупштине да усвоји неколико закона којима се практично отвара простор за формирање Војске Косова покренула је велику политичку и дипломатску офанзиву у Београду. Иако је на први поглед деловало да су реакције Београда релативно скромне, читав низ изјава и дипломатских сусрета показали су да Србија веома озбиљно третира тај корак Приштине.

Председник Србије Александар Вучић упозорио је тако да би формирање Војске Косова, и њен долазак на север Косова, представљао „велики проблем и тешку ситуацију за Србију“. Стекао се утисак да се српска страна узда у досадашње противљење Запада формирању косовске војске, или бар на декларативно залагање међународне заједнице да се у том процесу поштују Устав Косова и став српске заједнице на Косову.

Подршка САД за Војску Косова

Србија се у својим реаговањима позивала на Резолуцију 1244 УН, Бриселски споразум и друге споразуме са НАТО, истичући да у њима нема ни помена косовске војске. Да се ситуација у међувремену променила било је јасно након изјаве вршиоца дужности заменика помоћника државног секретара САД за европска и евроазијска питања Метјуа Палмера, који је након сусрета са Вучићем рекао „како САД подржавају транзицију Косовских безбедносних снага (КБС) у војску“. То је на неки начин био и одговор на питање да ли је албанска страна за овакав корак имала подршку унутар међународне заједнице.

С једне стране би се, дакле, могло говорити о доследном ставу Америке када је реч о Косову, али исто тако се мора скренути пажња на битан моменат а то је негативан став америчке администрације према мање - више свему што носи предзнак Уједињених нација.

Трампова администрација сличан став има и према институцијама Европске уније. Утолико и није велико изненађење што је Америка затражила окончање мисије УНМИК на Косову, што би у пракси значило пребацивање надлежности на локалне органе власти. А то у некој инстанци подразумева и формирање војске Косова, као још један знак косовске суверености.

Косовска порука Србији

Аналитичари у Београду са друге стране сматрају да су усвојени закони о војсци Косова само обичне политичке декларације. Наим Лео Бешири, директор Института за европске послове, каже за DW да усвајање поменутих закона ништа не значи у пракси, и „да ћемо сада само уместо Косовских безбедносних снага имати Косовске оружане снаге.“

„Право питање је зашто се то баш сада дешава, јер је Европска унија била против таквих потеза. Мислим да то није добро, јер ми пре свега већ више од годину дана немамо суштинске преговоре Београда и Приштине. Чини ми се да иза свега стоји неки покушај

јачања национализма услед неких унутрашњих политичких превирања на Косову, како би сада могло да се каже: ево сада имамо и војску", каже Бешири.

Војнополитички коментатор Александар Радић за ДВ истиче да се овакав потез може посматрати и као порука Србији да нема повратка што се тиче независности Косова. У том смислу и пројекат осамостаљивања води ка стварању Војске Косова.

„Оног тренутка када имате закон у коме пише да је основни задатак оружаних снага заштита територије Косова, онда је јасно да се то претвара у један симбол од кога нема одступања за албанске власти. То је један психолошко - пропагандни моменат који даје тежину у преговорима, јер показује јасан став да нема поделе територије", оцењује Радић.

Политика свршеног чина

Колико је у том смислу процес формирања косовске војске, незауостављив? Наим Лео Бешири сматра да би било прецизније рећи да је то процес на који Србија не може да утиче.

„Србија свакако више нема ингеренције, осим преко Српске листе, да утиче на косовски парламент и косовско друштво". Бешири такође примећује да је ово можда „само увод и жеља одређених чланица Савета безбедности да се УНМИК и КФОР евентуално повуку са Косова, како би у једном тренутку за безбедност грађана биле задужене Оружане снаге Косова".

Приштина на овај начин свакако угрожава дијалог и процес преговора, скреће пажњу Александар Радић. „Политика власти у Приштини је све више наметање свршеног чина. Јер, ако током преговарачког процеса повлачите нове провокативне потезе, онда наравно да друга страна има право да сумња у ваше добре намере. Зато се и овај потез косовског парламента може посматрати као потпуни недостатак воље за компромисом", каже Радић.

Монопол на употребу силе на Косову има КФОР, и докле год је тако не може се очекивати да ће земље чланице НАТО дозволити формирање неке друге оружане силе на Косову, додаје Радић. „Тако да нема ништа од формирања војске Косова докле год постоји мандат КФОР-а“.

Промена НАТО реторике

Србија сада читаву своју концепцију противљења формирању Војске Косова базира на очекивању да ће међународна заједница поштовати нека документа и обећања да се тај процес неће дозволити без уставних промена. Међутим, на промену реторике НАТО када је реч о косовској војсци скреће пажњу и Наим Лео Бешири.

„Званичници НАТО и неких других земаља су до скоро захтевали да најпре дође до уставних промена. Сада видимо да се на томе не инсистира, већ да се дозвољава могућност да се изменом прописа формира нешто што се може перципирати као војска“, напомиње Бешири.

Тајминг усвајања ових закона у Србији се тумачи и као убрзано увлачање земаља региона у НАТО чланство. Након учлањења Црне Горе дошао је ред на Македонију, а формирање Војске Косова се види само као припрема терена за будући улазак Косова у НАТО - што су албански лидери и истакли као свој дугорочни циљ.

Александар Радић каже да су након негативне реакције јавног мњења на референдуму и македонске власти приступиле политици свршеног чина, и „да се у том смислу могу повлачити паралеле са усвајањем закона о Војсци Косова. Али, исто тако би требало рећи да жеља Приштине да има војску није нова, и да стога и није неко велико изненађење“.

Пријем Косова у НАТО је заиста на дугом штапу, каже Наим Лео Бешири. Србија се за сада држи политике војне неутралности, али исто тако би требало рећи да није било земље источне Европе која пре уласка у ЕУ није пре тога постала чланица НАТО.

„То значи да као земља испуњавате одређене стандарде и да је ваша безбедност подигнута на неки виши ниво. У сваком случају, Македонија је највероватније следећа чланица НАТО, а видећемо да ли ће након тога у наредним годинама и Србија променити свој став. А то ће на неки начин утицати и на став Косова према НАТО”, напомиње Бешири.

(Дојче веле)